

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

них сервісів, навчання суддів і працівників апарату, захисту інформації та вдосконалення законодавства. Важливо також інвестувати в технічну інфраструктуру, забезпечити доступність інтернету для всіх учасників процесу та адаптувати процесуальні кодекси до цифрових реалій.

Отже, діджиталізація судочинства в Україні – не просто технічний проєкт, а глибока реформа, яка повинна змінити саму логіку функціонування судової влади. Успішність цієї реформи залежить від того, наскільки держава зможе забезпечити належну технічну, нормативну та організаційну базу, водночас гарантуючи права учасників судового процесу в цифровому середовищі.

Список використаних джерел:

1. Михайліна, Т. В., І. М. Жаровська, І. В. Кривешко. Діджиталізація адміністративного судочинства та інформаційна культура судді. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law* 37 (2023). С. 343–348. URL: <https://nzlubb.org.ua/index.php/journal/article/download/818/745>

2. Карпосєв, Р. В., Моїсєєнко Д. М. Діджиталізація цивільного судочинства в Україні. *Colloquium-journal*. No. 30 (189). 2023. С. 71–75. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1896916>

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» Кісліцина І. О.

Сокалюк Дмитро
*аспірант кафедри міжнародного права
та галузевих правових дисциплін
Київський університет права НАНУ*

ЮРИСДИКЦІЯ СПОРІВ ПРО ВИЗНАННЯ ПРОТИПРАВНОЮ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ ЩОДО НЕЗАВЕРШЕННЯ ВАЛЮТНОГО НАГЛЯДУ ОПЕРАЦІЙ З ЕКСПОРТУ АБО ІМПОРТУ ТОВАРУ

Повномасштабна війна та тотальне обмеження економічних відносин з російською федерацією та її союзниками призвели до недотримання

українськими суб'єктами господарювання встановлених граничних строків розрахунків за операціями експорту та імпорту, пов'язаних з цими державами. Це, в свою чергу, призвело до появи значної кількості нової категорії справ – спорів про визнання протиправною бездіяльності банку щодо незавершення валютного нагляду операцій з експорту або імпорту товару. На сьогодні відсутня єдність судової практики щодо юрисдикції цієї категорії справ, що робить актуальним дослідження вказаного питання. Так, деякі господарські суди відмовляють у відкритті провадження у вказаній категорії спорів в зв'язку з тим, що вказана категорія справ не підлягає розгляду за правилами господарського судочинства (наприклад, справа № 910/5406/24), деякі відкривають провадження та розглядають такі справи в порядку господарського судочинства (наприклад, справа № 916/87/24), а деякі суди розглядають такі спори в порядку адміністративного судочинства (наприклад, справи № 280/5917/22, 280/4839/19, 460/2350/25). З огляду на вищезазначене, дослідження вказаного питання в цій публікації видається актуальним та таким, що має важливе практичне значення для формування єдиної судової практики.

У разі виникнення обставин, що загрожують стабільності банківської або фінансової системи держави, Національний банк має право запровадити заходи захисту. Одним з таких заходів є встановлення граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів [1, ст. 12]. У разі встановлення таких строків для операцій з експорту товарів грошові кошти підлягають зарахуванню на рахунки суб'єктів господарювання у банках України у строки, зазначені в договорах, але не пізніше строку та в обсязі, встановлених Національним банком України. У випадку встановлення таких строків для операцій з імпорту товарів їх поставка має здійснюватися у строки, зазначені в договорах, але не пізніше встановленого Національним банком України граничного строку розрахунків з дня здійснення попередньої оплати [1, ст. 13]. Порушення українським суб'єктом господарювання строку розрахунків тягне за собою нарахування пені за кожний день прострочення в розмірі 0,3 відсотка суми неoderжаних грошових коштів за договором, або вартості недопоставленого товару у національній валюті або в іноземній валюті, перерахованій у національну валюту за курсом Національного банку України, встановленим на день виникнення заборгованості [1, ст. 13].

Фактичне здійснення нагляду за дотриманням суб'єктами господарювання встановлених Національним банком України зазначених гра-

ничних строків розрахунку здійснюється банками, в яких відкриті поточні рахунки таких суб'єктів. За визначенням Закону України «Про валюту і валютні операції» такі банки є агентами валютного нагляду, і у разі виявлення ним порушення суб'єктом валютної операції граничного строку розрахунку, банк інформує про це орган валютного нагляду у порядку, встановленому Національним банком України [1, ст. 11].

В господарській діяльності виникають випадки, коли суб'єкт господарювання порушує граничні строки розрахунку за операціями експорту та імпорту товару та вважає причини такого пропуску незалежними від нього. При цьому, побоюючись настання правових наслідків у вигляді нарахування пені за порушення таких строків, суб'єкт господарювання звертається до банку з вимогою припинити (завершити) валютний нагляд за відповідною господарською операцією. У більшості випадків банк відмовляє такому суб'єкту, посилаючись на відсутність правових підстав для цього. Отримавши таку відповідь та вирішивши оскаржити в судовому порядку таку відмову, перед суб'єктом господарювання постає питання щодо обрання юрисдикції суду для такого оскарження, адже може здатися, що банк, не будучи суб'єктом владних повноважень по своїй суті, все ж фактично виконує делеговані функції суб'єкта владних повноважень щодо валютного нагляду. Позивачі, які вирішують вказане питання шляхом звернення до суду адміністративної юрисдикції, зазвичай обґрунтовують свою позицію посиланням на положення Кодексу адміністративного судочинства України, де суб'єкт владних повноважень визначається, зокрема, як інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень [2, ст. 4].

З аналізу положень Закону України «Про валюту та валютні операції», а також Інструкції про порядок валютного нагляду банків за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів, зміст та обсяг повноважень агента у відносинах валютного нагляду не свідчить про наявність у банків яких-небудь публічно-владних управлінських функцій, в тому числі на виконання таких делегованих повноважень. Зокрема, банками здійснюється лише функція щодо збору відповідної інформації та інформування Національного банку України про валютні операції клієнтів. При цьому прийняття банками управлінського рішення не здійснюється. Таким чином, у таких правовідносинах функція банків як агентів валютного нагляду зводиться лише до збору та передачі інформації про валютну операцію. При цьому у банків відсутні

повноваження встановлювати порушення вимог валютного законодавства. Таким чином, здійснення валютного нагляду банком не передбачає реалізацію будь-якої публічно-владної управлінської функції, делегованої йому державним органом, а тому такий спір не стосується публічно-правових відносин ані за своїм змістом, ані за суб'єктним складом.

Не можна віднести вказаний спір також і до повноважень судів господарської юрисдикції. За договором банківського рахунку банк зобов'язується приймати і зараховувати на рахунок, відкритий клієнтові (володільцеві рахунка), грошові кошти, що йому надходять, виконувати розпорядження клієнта про перерахування і видачу відповідних сум з рахунка та проведення інших операцій за рахунком. Умовами договору банківського рахунку не здійснюється регулювання проведення банком валютного нагляду. Оскільки валютний нагляд не стосується договірних відносин щодо виконання банком зобов'язань за договором банківського рахунку, такі відносини не є господарськими відносинами за своїм змістом. Окрім цього доцільно зауважити, що господарським відносинам характерна рівність їх суб'єктів, що не характерно правовідносинам щодо валютного нагляду.

Слід зазначити, що виконання банком вищевказаних функцій агента валютного нагляду, що полягає у зборі та передачі інформації про валютну операцію до органів валютного нагляду, не створює якихось негативних наслідків для його клієнтів, оскільки такі наслідки можуть бути результатом рішень саме органів валютного нагляду, тобто Національного банку України та центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику.

З урахуванням вказаного, в першу чергу виходячи з того, що виконання функцій агента валютного нагляду банком не створює якихось негативних наслідків для його клієнтів, вважаємо, що судові спори за позовом щодо визнання протиправною бездіяльності банку щодо незавершення валютного нагляду за дотриманням граничного строку розрахунку за операцією експорту або імпорту товару взагалі не доцільно розглядати в судовому порядку. Враховуючи те, що негативні наслідки для суб'єктів господарювання проявляються виключно у вигляді нарахування пені, про які зазначено вище, рішення про що приймається саме центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, то, на нашу думку, судовий захист повинен проходити саме в контексті оскарження рішення цього органу щодо застосування пені, а банки в такому випадку повинні бути залучені в якості третіх осіб на стороні відповідача.

Список використаних джерел:

1. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21 червня 2018 р., №2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>.
2. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 6 липня 2005 р. №2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.
3. Про затвердження Інструкції про порядок валютного нагляду банків за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів : постанова Правління НБУ від 2 січня 2019 р. №7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007500-19#Text>.
4. Мякота К. А. Правовий статус органів валютного нагляду на шляху до валютної лібералізації та переходу до вільного руху капіталу. Право та державне управління, 2021. №2. С. 57–61.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, адвоката, в.о. Голови Комітету з конституційного правосуддя та прав людини Ради адвокатів Одеської області, член Ради Комітету з конституційного права, адміністративного права та прав людини Асоціації правників України Кармазіна К. Ю.

Сюйва Я. С.

*курсант Навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ*

ЕЛЕКТРОННЕ ПРАВОСУДДЯ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ

Електронне правосуддя сьогодні є одним із найважливіших напрямів модернізації судової системи України, спрямованим на підвищення прозорості, відкритості та доступності судового розгляду. У глобальному сенсі, електронне правосуддя передбачає застосування сучасних інформаційних технологій у всіх етапах судового процесу: від подання позовних заяв і доказів у електронному вигляді до проведення онлайн-засідань, електронного документообігу та публічного доступу до рішень судів. Впровадження електронних інструментів у діяльність судів дозволяє не лише економити час і ресурси сторін, але й суттєво підвищити

Мозгальов В. Ю.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЗА КРИМІНАЛЬНИМИ ПРАВОПОРУШЕННЯМИ, ПЕРЕДБАЧЕНИМИ СТ. 263 КК УКРАЇНИ	261
--	-----

Нечай В. О.

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ	266
---	-----

Опаленик Л. І.

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ ЯК ПРИЧИНА ЗАТЯГУВАННЯ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ: МЕЖА МІЖ ПРАВОМ НА ЗАХИСТ І НЕДОБРОСОВІСНОЮ ПОВЕДІНКОЮ УЧАСНИКІВ ПРОЦЕСУ	269
--	-----

Панчошенко О. С.

ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	272
---	-----

Попадич О. А.

ПРИНЦИП СПРАВЕДЛИВОСТІ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО СУДДІ	276
--	-----

Рева М. В.

ПРАВО НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В РІШЕННЯХ ЄСПЛ	281
---	-----

Романовська А. Р.

ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРОКУРОРІВ	284
---	-----

Сайдова Валерія

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НА СВОБОДУ ПЕРЕСУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	287
---	-----

Собко Є. В.

ПРОБЛЕМИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ СУДОЧИНСТВА: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ	292
--	-----

Сокалюк Дмитро

ЮРИСДИКЦІЯ СПОРІВ ПРО ВИЗНАННЯ ПРОТИПРАВНОЮ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ ЩОДО НЕЗАВЕРШЕННЯ ВАЛЮТНОГО НАГЛЯДУ ОПЕРАЦІЇ З ЕКСПОРТУ АБО ІМПОРТУ ТОВАРУ	294
---	-----